

A hőskorról, a kezdetekről

Popovics István

„Te, komám! A hályogkovács bátorságával vágtunk bele – nem gondolod?” jegyezte meg Wolfart Jani öt évvel ezelőtt *Alsómocsoládon*, amikor a nemzetiségi műsorok 20. születésnapját ünnepeltük és egy ajtófélfának dőlve, kávékat szürcsölgetve az első adás részleteit néztük az ünnepi műsorban.

„Bizony, komám...” erősítettem meg, aztán elkezdünk nosztalgizálni az első műsor felvételéről, Pista bácsi adásmenetéről, *Lili-Laláról*, aki a forgatások alatti történeteiben több „hili-haliti” fogott ki a Drávából mint egy balti halászflootta egy hónap alatt összesen. Felelegettük a „II. szinkront” (a volt Sarokház presszó fedőneve), ahol terveket szövögettünk, például, hogy meg kellene csinálni a „*Háromnyelvű embereket*” – azaz olyan emberekről szólna a közös filmünk akik németül, horvátul vagy szerbül és magyarul egyaránt beszélnek.

Azóta is, bármikor találkozunk, valamelyikünk mindig előhozakodik a régi ötlettel: „Te komám, nem csináltuk meg a háromnyelvűeket!” Ez a „komázás” egyébként úgy beépült a szóhasználatba, hogy a régi pécsi kollégák a mai napig is csak így szólítanak. Jól esik, mert minden alkalommal, amikor így kurjantanak rám a stúdió udvarán, átvillan az agyamon valamilyen szép emlék a „hőskorból” – amikor ugye, bátrak voltunk.

Hogy is volt csak?

Az MTV pécsi, illetve szegedi stúdiói 1976-ban kezdték el tevékenységüket. Mindkét műhely sajátos arculatot igyekezett kialakítani. Az akkori pécsi stúdióvezetőnek, Békés Sándornak volt egy „fehér folt” elmélete, ami szerint a stúdiónak olyan műsorokat kell készítenie, amik a budapesti központban nem készülnek. Mi sem természetesebb, hogy Pécsen nemzetiségi műsorok készüljenek, hiszen Pécs egy soknemzetiségű régió valóságos központja, olyan kulcsfontosságú intézményekkel mint a Pécsi Rádió, ahol már régóta szóltak anyanyelven az adások, vagy a Pécsi Tanárképző Főiskola nemzetiségi tanszékei, a nemzeti-gimnáziumok, stb. A gondolat kellő társadalom-

politikai hátszéllet is kapott, hiszen az akkori nemzeti-széki szövetségek egyre több fórumon szorgalmazták a nemzetiségi tv-műsorok beindítását. Az illetékes politikusok bólintottak és a munka megkezdődött.

Mégpedig így: a stúdióvezető megbízta Hárságyi Margit szerkesztőt, hogy szervezzen egy tanfolyamot német, illetve (akkor még) szerbhorvát/horvátszerb anyanyelvű fiatalok és nem fiatalok részére, akik kedvet éreznek a televíziós munkához és közülük kerülnek majd ki a leendő munkatársak. Napra pontosan 1978. április 5-én tizennyolc szerbhorvát és tizenkét német anyanyelvű jelentkezővel megkezdődött az első nemzetiségi riporter kerestetik.

Jómagam, hála az akkor bevezetett kötelező pályairányítási politikának, már *Tökölön* tanítottam az általános iskolában a gyerekeknek, hogy: „*Ja sam Gabor*”, meg hogy: „*Tánceválá répká sz mákom...*”, no meg nem utolsó sorban a fiatakorúak börtönében, hogy Móricz Zsigmond nem csak arról híres, hogy „igen nagy bajusza volt” – ahogy ezt egy elítélt állította. Egy levél érkezett az általános iskola játékszobájába, ahol a meghirdetett állás mellé ígért szolgálati lakás helyett laktunk, szintén pedagógus feleségemmel. Meghívás volt ez a tanfolyamra, azzal, hogy semmilyen kötelezettségekkel nem jár, jöjjenek, ha érdekel. Mentem. Hentente egyszer, de csak úgy, hogy az éjszakai postavonattal vissza is megyek Pestre, illetve odaérek Tökölre reggel kilencre az ötödikesek énekórájára, mert éneket is tanítottam, miután az igazgatóm rajtakapott, hogy furulyázok.

Főiskolás koromban már elvégeztem egy újságíró-stúdiót és valami hasonlóra számítottam. Egy darabig, amíg különböző előadók szóban próbálták elmondani, mi is az a televízió valójában, úgy tűnt, nem is tévedtem. Aztán amikor elkezdtek „csinálni” a televíziót, kiderült, hogy ez azért valami egészen más. *Bükkösi* Laci szerkesztő-rendező egyre rafináltabb helyzetgyakorlatokat talált ki, *Wiedermann* Karcsi főrendező meg *Bárány* Gyuri vezető operatőr pedig felváltva lökdöste hol az egyik, hol a másik lámpa alá, mert hogy nem jó a „*gégenem*”. Mire a *Jellassich* bánná változott „riportalanyomtól” kérdeznem kellett volna valamit, csak az ujjnyi vastag smink és izzadságcseppek foglalkoztattak. Szegény *Balázs* Misi pedig másba izzadt bele. Kapott egy, az akkori *Narodne novine*-ből (délsláv hetilap volt. A szerk.) kivágott cikket, melyet jó riporterként, kicsit a kamerába, kicsit a papírba lesve – fel kellett olvasni. Belekezdett, majd megállt, aztán megint belekezdett és szenvedett egy darabig, majd feladta. A szöveg szlovén nyelvű volt, ami olyan, mintha egy orosz anyanyelvű bemondó szlovák nyelven olvasna fel. Szerencsére a szakmai zsűriben ülő *Barics* Ernő nyelvi lektor gyorsan helyére tette a dolgot.

A tanfolyam 1978. május 8.-án zárult. Egy ideig műhelytitok maradt, hogy a már említett zsűri (*Békés Sán-*

dor stúdióvezető, Sívári Gizella stúdióvezető-helyettes, Wiedermann Károly főrendező, Hársági Margit szerkesztő, Szende Béla és Barics Ernő nyelvi lektorok) hogyan döntött. Aztán érkezett megint egy levél Tökölre, melyben ajánlatot kaptam a „délszláv” műsorok szerkesztői állására, valamint meghívást a május 25.-én sorra kerülő első igazi felvételre. Mindkettőt elfogadtam, Wolfart Jani szavaival: „a hályogkovácsok bátorságával”. A német szerkesztői állást Knipf Erzsébetnek kínálták fel, ám ő, némi gondolkodás után, mégis a tudományos munka mellett döntött, maradt a tanárképző német tanszékén.

1978. augusztus elsejével egy olyan élet, illetve életmód kezdődött számomra, melyet még nagy vonalaiban sem tudtam elképzelni. Így, 25 év múltán már meg merem fogalmazni: nem csupán szakmáról, hanem inkább állapotról van szó. Amolyan szendvics-állapotról. Meg kellett tanulni a televíziózás alapjait, aztán finomságait. Ilyen értelemben szakmává csiszolódt a felhalmozott ismeretek és tapasztalatok sokasága. Másfelől soha a negyed század alatt nem tudtam csak televíziósként viselkedni a „helyszíneken”, hiszen egy pomázi, felsőszentmártoni, vagy éppen szakonyfalusi otthont csak nehezen hívtam „helyszínek”, a benne lakó embereket pedig még a legszűkebb

stáiban sem tudtam „riportalanynak” nevezni. Inkább Milán bácsinak vagy Kati néniének. Tudom, hogy ez a többi szerkesztőségben is így van. Talán ettől van az, hogy a mindenkori technikai munkatársaink mindig megjegyezték és ma is megjegyzik, hogy ezek a műsorok „másabbak” és ez nem csak a nyelvre vonatkozik. Ez talán abból adódik, amit sok évvel ezelőtt szintén Wolfart Jani fogalmazott meg: „A műsorok rólunk, nekünk és általunk készülnek.” A frappáns megfogalmazás talán annyiban módosult, hogy amióta a nemzetiségi műsorokat feliratozzák, már nem csak „nekünk” készülnek.

Az első nemzetiségi műsor német és szerbhorvát nyelven 1978. augusztus 16-án került adásba. Hogy azóta milyen fontosabb állomásai voltak a nemzetiségi televíziózásnak, milyen értékeket sikerült képben és hangban megmenteni az utókornak, már-már kisebb kutatási témának számít, mely vastkosabb tanulmányban jelenhetne meg. Születhetne még egy könyv – kevésbé tudományos céllal, melyben benne lenne a sok-sok sztori, a bakik, fényképek régi kamerákról, vágóasztalokról, forgatásokról, barátokról – élőkről és az eltávoztakról... Mert huszonöt év mégiscsak nagy idő.

Popovics István
rovatvezető

Nemzetiségi műsorok és sugárzási idejük

Roma Magazin:

hétfő 13.55
Ismétlés: szombat 9.05
Rovatvezető: Daróczy János
Telefon: 373 4046,
Fax: 373 4537

Unser Bildschirm:

kedd 14.30
Ismétlés: szombat 10.20
Rovatvezető: Gerner Éva
Telefon: 06/72 507 400
Fax: 06/72 507 406

Slovenski Utrinki:

csütörtök 13.55
Ismétlés: szombat 12.00
Rovatvezető: Doncsecz Ibolya
Telefon: 06/94 513 351
Fax: 06/94 311 066

Domovina:

hétfő 14.25
Ismétlés: szombat 9.30
Rovatvezető: Dr. Antala Zsuzsanna
Telefon: 06/62 480 280
Fax: 06/62 424 346

Hrvatska Kronika:

szerda 13.55
Ismétlés: szombat 10.45
Rovatvezető: Balázs Mihály
Telefon: 06/72 507 400
Fax: 06/72 507 406

Rondó:

csütörtök 13.55
Ismétlés: szombat 12.00
Rovatvezető: Leipold Péter
Telefon: 373 4247
Fax: 373 4537

Srpski Ekran:

kedd 13.55
Ismétlés: szombat 9.30
Rovatvezető: Popovics István
Telefon: 06/62 480 280
Fax: 06/62 424 346

Ecranul Nostru:

szerda 14.20
Ismétlés: szombat 11.15
Rovatvezető: Boka Tibor
Telefon: 06/62 480 280
Fax: 06/62 424 346

Együtt:

csütörtök 14.20
Ismétlés: szombat 12.30
Szerkesztő: Stangl Márta
Telefon: 06/72 507 400
Fax: 06/72 507 465